

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผล
ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 3

16

THE RELATIONSHIP BETWEEN LEARNING ORGANIZATION AND SCHOOL EFFECTIVENESS
UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

พริภา สุขศรีเมือง*
ดร.อโนทัย ประสาน**
ดร.สุรพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 2) เพื่อเปรียบเทียบความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

การดำเนินการวิจัยใช้วิธีสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างได้ดำเนินการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe's และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson's

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

*** โรงเรียนพรหมคีรีพิทยาคม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the Learning Organization and School Effectiveness Under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3, 2) to compare Learning Organization and School Effectiveness Under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3, and 3) to study Relationship Between Learning Organization and School Effectiveness Under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3.

The samples of surveying opinions were 331 school administrators and teachers Under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3 by stratified random sampling techniques. The instruments used in the research were questionnaires. The statistics applied in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and one-way ANOVA. The differences were tested by Scheffe's method and Pearson's product moment correlation coefficient.

The main research findings were as follow:

1. The Learning Organization and School Effectiveness Under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3, as a whole and each aspect, was at a high level.
2. The Comparison of Learning Organization and School Effectiveness Under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3, at the different size as a whole was not different.
3. Relationship Between Learning Organization and School Effectiveness Under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3 was correlated at a relatively high level significance at the level of .01.

ภูมิหลัง

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ รวมไปถึงการพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นสิ่งที่สังคมยุคปัจจุบันต้องการให้เกิดมีขึ้นอย่างมากเนื่องจากสิ่งที่กล่าวมานี้มีลักษณะสำคัญ คือ การเพิ่มพูนองค์ความรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตของบุคคลในสังคมให้สูงขึ้น ทิศทางของประเทศไทยในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559 ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” เพราะปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดสร้างความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในด้านโอกาสและภัยคุกคาม จึงจำเป็นต้องเตรียมพร้อมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในอนาคต โดยจะต้องมี การบริหารจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ ทั้งการพัฒนาและการสร้างองค์ความรู้ (วิชชารัตน์ ธรรมะรัตน์จินดา, 2552) เพื่อใช้สำหรับพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้สามารถแข่งขันกับต่างชาติได้ พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (อัญญรัตน์ บารุงราษฎร์, 2552) ซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องช่วยกันดำเนินการในการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 (ราชกิจจานุเบกษา, 2553) มาตรา 4 กล่าวว่า “ การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้

การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” ซึ่งให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้ และการสนับสนุนให้บุคคลเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่นเดียวกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 (ราชกิจจานุเบกษา, 2546) หมวด 3 มาตรา 11 กำหนดไว้ว่า “ ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์ และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ และมีการเรียนรู้ร่วมกัน” การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวนโยบายการปฏิรูปการศึกษาและให้ไปเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 จะสำเร็จหรือไม่นั้นนอกจากต้องอาศัยความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารโรงเรียนแล้ว โรงเรียนหรือสถานศึกษาต้องมีบทบาทที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการสร้างและพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Senge (1991) ได้กำหนดพื้นฐานของการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วยหลักการสำคัญที่เป็นกลุ่มของพฤติกรรมองค์การ 5 ด้าน คือ 1) บุคคลมีความเป็นเลิศ (Personal Mastery) 2) รูปแบบวิธีการคิด (Mental Models) 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) 4) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) และ 5) การคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking) (อัญญรัตน์ บำรุงราษฎร์, 2551) ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะองค์การแห่งการเรียนรู้จะทำให้บุคคลในองค์การมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อใช้เป็นกรอบของการพัฒนาด้านการศึกษา และมีความสามารถในการทำงานร่วมกันในรูปแบบ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวเชื่อว่าจะนำไปสู่ศักยภาพของการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ใช้บริการของโรงเรียนมากที่สุด

อย่างไรก็ดีหน้าที่สำคัญของโรงเรียน คือ การจัดการศึกษาให้กับประชาชนในเขตบริการของโรงเรียนให้มีพัฒนาการในทุกด้านอย่างสมดุลโดยการพัฒนาบุคคลแบบองค์รวม ซึ่งหมายถึงการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้เป็นไปอย่างเต็มศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งหน้าที่ที่สำคัญของโรงเรียนในฐานะองค์การแห่งการเรียนรู้ คือ การจัดกระบวนการทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การใช้ทรัพยากรในการบริหารจัดการอย่างคุ้มค่า สังคมให้ความร่วมมือด้วยดี และผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในการจัดกระบวนการทางการศึกษา ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวแสดงถึงประสิทธิผลของโรงเรียนนั่นเองโดยที่ Hoy and Miskel (2008) ได้สรุปประสิทธิผลของโรงเรียนว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนน่าจะเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับข้อความ 4 ประการ คือ 1) ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (Achievement) 3) ความสามารถในการบูรณาการ (Integration) และ 4) ความสามารถในการรักษาแบบแผนทางวัฒนธรรม (Latency) แสดงให้เห็นว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนจะเกิดขึ้นได้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีความทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อให้มีความมีประสิทธิภาพเกิดขึ้น โรงเรียนที่มีประสิทธิผลไม่ได้เกิดขึ้นเองโดยโรงเรียน ไม่ต้องดำเนินการใด ๆ โรงเรียนที่มีประสิทธิผลไม่ได้เกิดขึ้นจากความสามารถของผู้บริหาร ครู หรือชุมชน อย่างใดอย่างหนึ่งตามลำพัง แต่เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่พยายามทำให้เกิดมีขึ้น โดยต้องมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย กำหนดกิจกรรม และการประเมินความมีประสิทธิภาพร่วมกัน ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของที่จะต้องร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จร่วมกัน

งานวิจัยในอดีตที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน และประสิทธิผลของโรงเรียน อัญญรัตน์ บำรุงราษฎร์ (2552) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 และวิษขาร์ตน์ ธรรมะรัตน์จินดา (2552) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ทั้งด้านกลยุทธ์ ด้านการมองภายในองค์การด้านโครงสร้าง และด้านภายนอกองค์การ เมื่อพิจารณาแล้วการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้จึงมีความสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยเฉพาะการพัฒนาตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ต้องทำอย่างเร่งด่วนซึ่งเป็นภาระงานที่ทำทลายความสามารถของผู้บริหารทุกคน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ตั้งอยู่ที่อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งรับผิดชอบการจัดการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่ 6 อำเภอ คือ อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอปากพนัง อำเภอหัวไทร อำเภอชะอวด อำเภอจุฬาภรณ์ และอำเภอร่อนพิบูลย์ ได้กำหนดเป้าประสงค์ในการดำเนินงาน ปีการศึกษา 2555 ดังนี้ 1) นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ตามหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา 2) นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ 3) สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งเพื่อรองรับการประเมินภายนอก 4) นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านวิชาชีพ 5) นักเรียนทุกคนได้รับการปลูกฝัง ค่านิยม วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นไทย และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต 6) ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง 7) นักเรียน ครูและสถานศึกษาได้รับการพัฒนาเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน 8) ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เต็มศักยภาพมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพและประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 9) องค์คณะบุคคล และกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา มีความเข้มแข็ง และ 10) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถบริหารจัดการได้ตามมาตรฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3, 2555) ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาร่วมกันจากทุกฝ่าย

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ถ้าหากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการ ศึกษาของโรงเรียน โดยตรง คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน คณะกรรมการนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้างโรงเรียนของตนให้มีประสิทธิผลต้องให้ความสนใจที่จะทำความเข้าใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลให้ชัดเจน เพราะประสิทธิผลจะเป็นค่าที่บ่งชี้ทิศทางของการพัฒนาที่ถูกต้อง ถูกทิศทาง อันเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา เพราะถ้าสิ่งที่ทุกคนกำหนดจะกระทำนั้นไม่มีความถูกต้องเสียแต่แรกแล้ว จะก่อให้เกิดผลเสียหายตามมาอีกมากมาย อย่างไรก็ตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ได้มีนโยบายให้โรงเรียนในสังกัดได้พัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ และให้มีการบริหารจัดการศึกษา ที่เน้นประสิทธิผลของโรงเรียนโดยให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้จะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียนในทุกด้าน และประสิทธิผลของโรงเรียน คือ สิ่งที่ยั่งยืนถึงคุณภาพ การบริหาร จัดการการศึกษาของโรงเรียนนั้น ๆ ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรคนหนึ่งของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ที่มีหน้าที่ในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้ถึงขีดสูงสุดตามสภาพของความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงมีความสนใจว่า โรงเรียนมีระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้และระดับประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับใด โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้และระดับประสิทธิผลต่างกันหรือไม่ และความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนจะมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ซึ่งผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะ

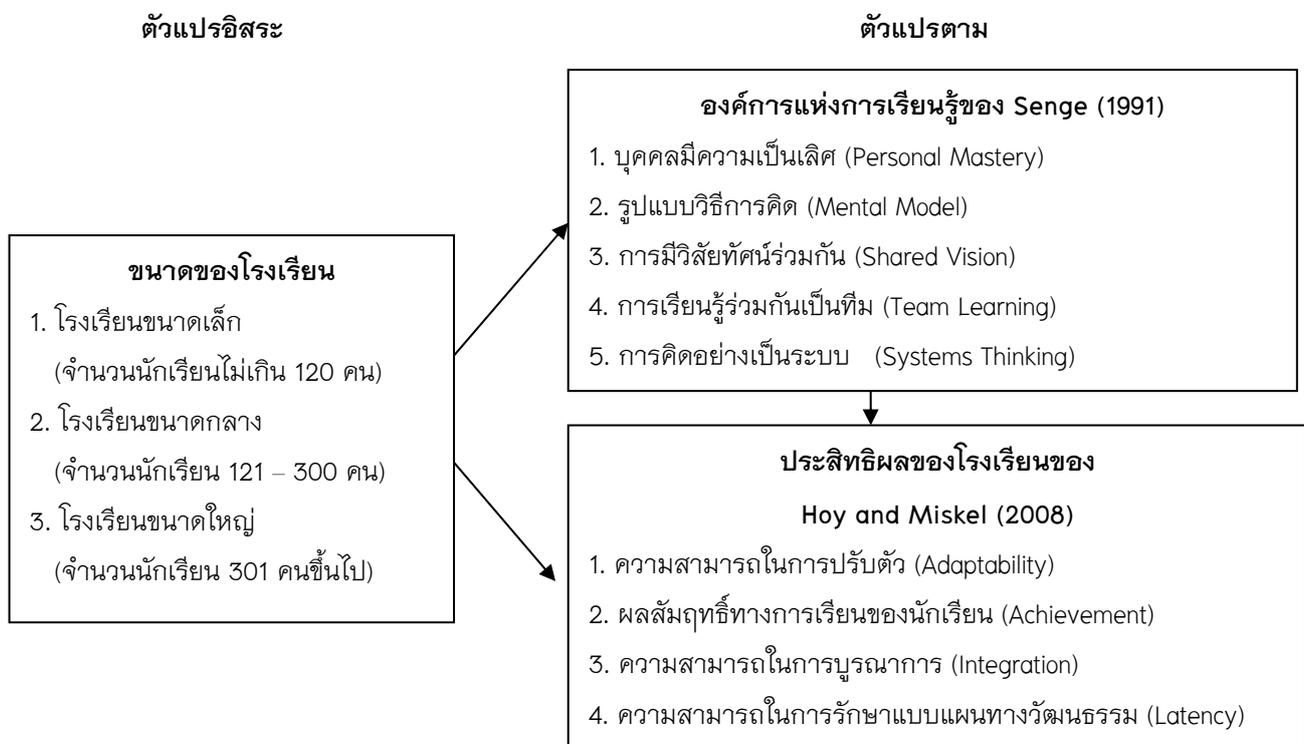
เป็นข้อมูลให้โรงเรียนในสังกัด ตลอดจนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ได้นำไปวางแผน ปรับปรุง พัฒนาหรือรักษาเสถียรภาพของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียนให้ดีขึ้นและ คงสภาพที่ดีต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเชิงสำรวจ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Senge (1991) ส่วนประสิทธิผลของโรงเรียนใช้แนวคิดของ Hoy and Miskel (2008) ดังกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ปีการศึกษา 2555 จำนวนทั้งหมด 2,340 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 255 คน และครูผู้สอนจำนวน 2,085 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวนทั้งหมด 331 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คน และครูผู้สอน จำนวน 295 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำนวน 1 ฉบับ ใช้สอบถามผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เกี่ยวกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียนตนเองตามสภาพการปฏิบัติหรือสภาพจริงที่เกิดขึ้น แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วยตำแหน่งหน้าที่ และขนาดโรงเรียน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ตามแนวคิดของ Senge (1991) จำนวน 35 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (Best & Kahn, 1993) และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ตามแนวคิดของ Hoy and Miskel (2008) จำนวน 27 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (Best & Kahn, 1993) โดยแบบสอบถามความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้มีค่า IOC ระหว่าง 0.60 – 1.00 และแบบสอบถามประสิทธิผล มีค่า IOC ระหว่าง 0.60 – 1.00 ได้ค่าความตรง (Content validity) เท่ากับ .98 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน แล้วทำการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีการของ Cronbach (1990) โดยแบบสอบถามความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 และแบบสอบถามประสิทธิผลมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือจากโครงการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปติดต่อกับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยการนำแบบสอบถามไปส่งให้แต่ละโรงเรียนด้วยตนเอง จำนวน 331 ฉบับ พร้อมสำเนาหนังสือขออนุญาตและรับแบบสอบถามกลับด้วยตนเอง โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4 สัปดาห์ และทำการนับและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกชุดปรากฏว่าแบบสอบถามสมบูรณ์ทุกฉบับ จำนวน 331 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) การทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe's การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปประเด็นสำคัญของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็น องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน รองลงมา ตามลำดับ คือ ด้านรูปแบบวิธีการคิด ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านบุคคลมีความเป็นเลิศ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีข้อค้นพบดังนี้

1.1 ด้านบุคคลมีความเป็นเลิศ ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ด้านบุคคลมีความเป็นเลิศของโรงเรียน โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการ ปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรเป็น ผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

1.2 ด้านรูปแบบวิธีการคิด ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ด้านรูปแบบวิธีการคิดของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรสามารถนำแนวคิดมาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน

1.3 ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันของโรงเรียน โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรมีการวางแผนการดำเนินงาน ร่วมกัน และบุคลากรมีความพยายามที่จะทำให้วิสัยทัศน์เป็นจริง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการ กำหนดเป้าหมายของโรงเรียน

1.4 ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ โดยยึด หลักการมีส่วนร่วมอยู่เสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรมีความวิริยะอุตสาหะในการปฏิบัติงาน

1.5 ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ด้านการคิดอย่างเป็นระบบของโรงเรียน โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรสามารถนำความรู้ที่ได้จาก ประสบการณ์การเรียนรู้มาจัดให้เป็นระบบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน อยู่ในระดับ มากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการปรับตัว รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านความสามารถในการ รักษาแบบแผนทางวัฒนธรรม ด้านความสามารถในการบูรณาการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีข้อค้นพบดังนี้

2.1 ด้านความสามารถในการปรับตัว ประสิทธิผลของโรงเรียนด้านความสามารถในการปรับตัว โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรสามารถแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลตามหลักสูตรได้ดี

2.2 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประสิทธิผลของโรงเรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรงและสุขภาพจิตดี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนได้รับรางวัลทางด้านวิชาการเพิ่มขึ้น

2.3 ด้านความสามารถในการบูรณาการ ประสิทธิภาพของโรงเรียนด้านความสามารถในการบูรณาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรยอมรับนโยบายในการปฏิบัติงานของโรงเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรสามารถสร้าง พัฒนาสื่อ เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน

2.4 ด้านความสามารถในการรักษาแบบแผนทางวัฒนธรรม ประสิทธิภาพของโรงเรียนด้านความสามารถในการรักษาแบบแผนทางวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรตั้งใจและเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานที่กำหนด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จ

3. ผลการเปรียบเทียบความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านบุคคลมีความเป็นเลิศ และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ส่วนด้านรูปแบบวิธีการคิด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อทดสอบหาความแตกต่างรายคู่ตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ด้านบุคคลมีความเป็นเลิศ และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียว คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ส่วนด้านความสามารถในการปรับตัว ด้านความสามารถในการบูรณาการ และด้านความสามารถในการรักษาแบบแผนทางวัฒนธรรม ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อทดสอบหาความแตกต่างรายคู่ตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกัน

5. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ทั้ง 11 ตัวแปร มีค่าระหว่าง .094 ถึง .980 แสดงว่า องค์การแห่งการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 - .05 องค์การแห่งการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r = .747$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ขององค์การแห่งการเรียนรู้ในแต่ละด้านกับประสิทธิผลของโรงเรียนในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 - .05 ด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงมากที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันกับด้านความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับสูงมาก ($r = .910$) รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันกับด้านความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับสูงมาก ($r = .909$) และด้านที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบกับด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ ($r = .113$)

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 และหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ควรสนับสนุนให้โรงเรียนกำหนดนโยบาย และทดลองใช้โครงสร้างการบริหารโรงเรียนรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมโรงเรียนเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

1.2 ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรนำกระบวนการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ มาจัดกิจกรรม การเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนที่ดีขึ้นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.2 ศึกษาเปรียบเทียบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

2.3 ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553.

กรุงเทพฯ, 2545.

วิษยรัตน์ ธรรมะรัตน์จินดา. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2552).

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3. แผนปฏิบัติการประจำปี 2554. นครศรีธรรมราช, 2554.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ, 2546.

อัญญรัตน์ บำรุงราษฎร์. ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2552.

Best, J. W., & Kahn, J.V. Research in Education. Boston : Allyn and Bacon, 1993.

Cronbach, L.J. Essentials of Psychological Testing (5th ed.). New York : Harper Colling, 1990.

Hoy, W.K. and Miskel, C.G. Education Administration : Theory Research Practice. 8th ed. New York : McGraw-Hill, 2008.

Krejcie, Robert V. & Danyle W. Morgan. "Determining Sample Size for Research Activities," Educational and Psychological Measurement. 1970.

Senge, P. M. The Fifth Discipline : The Art and Practice of the Learning Organization. New York : Doubleday, 1991.

